

Édes Kazinczy Barátom!

Ha azt mondanám, hogy meglepett leveled, hozudnék; mert valahogy mindig hittem, hogy a szavak, melyeket te ültetél el hajdanán a magyar földbe, egyszer majd visszajönnek hozzánk, s gyümölcsöt hoznak - még ha az emberöltők fölött is. Mikor soroidat olvastam, mintha a szőlő levelein át süttött volna rám a nap Széphalomról; s az illat, amelyet leírsz, úgy jött elő a papírról, mint mikor az ember a pincében megnyit egy régi borot, s a múlt bora felszáll.

Bevallom, irigylem a te lankáidat, azt a csöndet, melyben a szőlő levele susog. Itt, Pesten, a város zajában, nehéz meghallani az efféle muzsikát. Nálunk a legszeledebb madárodal is belefullad a kocsik csattogásaiba, s a nyomdagép kereké zakatol, mint a viharos szél. De mégis - az ember, ha a város közepén él is, szíve mélyén mindig tart egy kis

Kertet, ahol a világ nem zavarja.

Nekem valóban is van egy efféle Kertem. Nem oly bő termő, mint a tied, nem is lankán fészik, hanem a Svábhegy oldalában, ott, hol a város füstje már elvékonyodik, s a levegőn megérzik valami hegyi illat. Mikor csak tehetem, oda menekülök. Van ott egy kis rózsás lugas, mögötte pár gyümölcsfa - s egy apró szőlősor is, csak épp annyi, hogy az ember eljátszhassek vele. S bizony, mikor kapát fogok, gyakran eszembe jutsz. Mert te monddad valaha, hogy a szó és a föld egy törőf, s én minden hajnalban, mikor a nedves földet megérezem ujjam között, úgy érzem, mintha a magyar nyelvet forgatnám.

A szőlőmet én nem börtérő kedvéért ültettem, hanem inkább emlékül. Mikor tavasszal hajtani kezd, olyan, mint egy ígért mikor ősszel levele sárgul, olyan, mint egy befejezett történet. Egy-egy fürtje nem ér sokat, de az embernek olykor elég egyetlen édes szemből megízlelni, mennyi napsugár és munka rejlik benne. S a bor, amely belőle készül, nem a torkot vidítja, hanem a

lelket.

Azt írod, hogy midőn te a vesszőt metszed, az olyan, mint mikor mondatot igazítasz. Ugyanazt érzem, ha írok. A szó néha burjánzik, s túl nagyra nő; máskor meg elszárad, mielőtt virágot hozna. Az író is Kertész: metsz, kötöz, ápol és olykor hagy egy ágat vadon nőni, ha ha abból sarjad valami új, amit addig nem ismert.

Te a borodról írtál, én hadál szőlőkről az én rózsáimról. A róza, barátom, az író virága: szép, de szúr. Mikor rózsát nevel az ember, vért adja minden virágért, mert megkarcolja az ág. De mikor nyílik, s az illatát hozza a szél, minden fájdalommal elfeled az ember. A kertemben sokféle róza nyílik: fehér, mint a hajnali gondolat, s piros, mint az esti szenvedély. Van köztük egy bokor, melyet magam ültettem, mikor első könyvem megjelent; azóta minden évben újra virágozik, s ha rátekintek, mindig eszembe jut, hogy a munka sosem hiábavál.

Sokat gondolkodtam azon, amit írsz: hogy a föld és az irodalom rokonok. Úgy van. A föld az anyánk, a szó meg a gyermekünk. A földből élünk, a szóval pedig fejlődünk. Mondád: "Aki csupán kenyérét eszi, de nem tudja, honnan sarjadt az, az szegényebb a legszegényebbnél." Én meg azt hiszem, az író dolga, hogy megmutassa az embereknek: a kenyér mögött mindig ott a vetés, a sz

mögött mindig ott a szív.

Ha néha megfáradok a városi életben, s a betűk közé belefárad a szemem, lemegyek a kertembe. Ott, a földön ülve, sokszor úgy érzem, mintha beszélgetnék veled. A szél fúj, s a rózsáim susognak, mintha valaki válaszolna. Akkor szoktam gondolni arra, hogy a munka, melyet te végeztél a nyelvel, nem múlt el: minden új mondatban ott az a csendes erő, amit te raktál bele, mikor még az emberek gúnyolódtak rajta.

Látod, most már nem gúnyolódik senki. A nyelv, melyért te küzdöttél, ma már otthona mindnyájunknak. Olyan ez, mint mikor a szőlő gyökerét ver: először keserű, aztán édes. Te elültetted, mi csak szüretelünk. S ha ma olvasom a leveledet, érzem, hogy abból a borból iszom, amit te érleltél a pincében.

Szeretném, ha látnád, milyen most a mi világunk. A magyar szó, melyért te izzadtál, most már minden ajakon ott van: könyvekben, újságokban, színpadon, még a piacon is. Néha persze eldurvul, néha elhamarkodik, mint a forró nyár bora, de él, pezseg, forr - és ez a legfőbb bizonyíték rá, hogy van lelke.

Azt írtad, ha bort kóstolsz, ránt gondolsz, kik utánad jövenek. Én meg, mikor esténként, fáradtan, leülök a kertemben, s egy pohár bort kortyolok, rád gondolok. A város fénye már csitul, a Duna fölött párais fény lebeg, s a levegőben ott van a föld szaga. Ilyenkor úgy érzem, mintha a századok közt egy pillanatra megállna az idő, s két ember - te és én - egyazon pillantásban találkoznánk, szőlőhegytől a lugasig.

Kérlek, milyennek látom a földet. Hát olyannak, mint az embert: ha elhanyagolod elvadul; ha szereted, virágba borul. A magyar föld most is ilyen: megkínosza a történelem, de mégis termékeny maradt. S az irodalom, amit te plantáltál, most rajta virágozik, mint tavasszi akác a dűlőút mentén.

S tudod, mi a legszebb? Hogy minden virág, minden szőlőszem, minden szó végül ugyanarra vágyik: napfényre. A fény az, ami éltet, akár borból, akár könyvből. És mikor az ember ír, ha szerencséje van, talán kicsiny sugarat is megőrizhet belőle.

Nem tudom, hogy mit szólna a világ most, ha azt mondanám: levelet kaptam Kazinczy Terenctől. Bizonyára

Édes Kazinczy Barátom!

Ha én is, hogy
azt hinnék, tréfálok. Pedig én érzem: van valami a levegőben, ami összeköti a szíveket, ha az ember igazán hisz a
szóban. A szó, barátom, erősebb a halálnál; s ha az ember igazat ír, az megmarad.

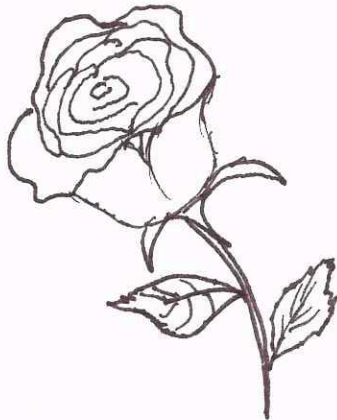
Kedves Ferenc, ha egyszer majd mégis találkozunk - akár a Széphalmi dombon, akár a mennyei lugasban -, én
hozok neked egy palackot saját boromból. Nem nagy ital az, de szívből való. Te meg kínálg meg a tiedből; s ott,
ahol már nincs évszám és szüret, koccintsunk arra, hogy a magyar föld és sód soha ki ne száradjon.

Amíg is maradok baráti híved, aki sokat köszön neked - nemcsak a nyelvet, melyen írhat, hanem azt a
példát is, hogy a munka, ha szeretettel van végezve, túléli az időt.

Fogadd e levelet úgy, mint egy szál rózsát, melyet az utód nyújt a mester kezébe. Nem dísznek, hanem hála
gyanánt.

Kelt: Pest, az Úr 1855. esztendő elejében.

Baráti szeretettel és tisztelettel:
Jókai Mór

ne
fo
Van
mindig
So
A földben
a legszege
mögött mindig
Ha néha
úgy érzem, mi
arra, hogy
bele, mi
Látod
a szőlő
abból
Sze
köny
e, pe
Az
s egy po
föld szaga
pillantásb
Kérdes
borul.
plánt
S
fény
meg
Nem

Édes Barátom, Nemzetemnek Kedves Írója!

Midőn e sorokat írom, tollamból oly lassan csepeg a tinta, mintha maga is a hegyoldalamon sarjadó fürtök nedvét óhajtaná utánozni, melyet a nyár tikkadt verőfényében s az őszi szélid lehellekétben nevelget az Isten. Úgy vélem, örömdetes leszén szívednek, ha beszámolok néked ama Kertemről, melyet annyi verítékkal, ám mégis gyönyörűséggel ápolok Széphalom lankáin.

A szőlő - oh, mily áldott növény! - nem csupán a földnek ajándéka, de a léleknek is orvossága. Midőn hajnalban kilépek hajlékomból, s a harmattól nehéz levelek közé tekintek, szívem telve lesz olyan érzelmekkel, minőket a nyelvnek új kincseit keresvén tapasztalék: öröm a felfedezésben, s alázat a Teremtő hatalma előtt. Én ott érzem magam, hol a nyelv és a természet egyaránt hivatásunk, kedves Móróm, hogy formáljuk nemzetünk épülésére.

A Kertem nem nagy, de mint a kis költemény, melyben minden szó a maga helyén vagyon, úgy minden tökéje Kedvemnek. A fekete oportó, melynek bogyói, midőn érik, oly színben fénylenek, mint a csillagszat mely bíborán átfutó villanás; a fehér furmint, melyből tiszta ital fakad, szinte kristályos átlátszósággal; a hárslevelű, mely illatában maga a nyári rét. Mindezek együtt egy harmonikus kórust képeznek, s én olykor, mikor hallgatom a szél suhogását közöttük, azt vélem, mintha a magyar nyelv százféle zengése visszhangzana, melyet magam is serényen csiszolni töreksem.

A szőlőművelés, barátom, nem holmi könnyű mulatság: nem elég a kapát meglengetni, s várni az istenáldást. Kell hozzá türelem, kell állhatatosság, s kell ama fajta hűség, melyet a jó író is gyakorol, ki nem csupán tollát, de szívét odateszi a munkába. Midőn vesszőt metszem, mintha egy mondatot igazítanék: túl hosszúvá nyúlik? El kell vágnom Gyöngye a hajtás? Erős támaszt kíván. Mint a versben, úgy itt is a rend s a mérték adja a szépséget.

Ha megkérdeled, mely időszakban érzem leginkább a Kertem hatalmát: bizony az őszi az. Midőn a fürtök terhüket alig hordozzák, s a napsugár még egyszer megcsókolja őket, mielőtt a der megérintené. Olyankor midőn leszakítok egy-egy szem szőlőt, nem csupán a gyümölcs édes levét érzem, de benne az egész esztendő fáradózsát: a tavaszi reménykedést, a nyári gondoskodást, az őszi beteljesülést.

Engedd meg, hogy vallomásom ide iktassam: midőn e gyümölcsöt szemlélem, sokszor a magyar nyelvre gondolok. Híz mennyi vad indát találtam, mikor elkezdém! S mennyi szűrés tövis állta utamat, midőn csiszolni akartam! De oly sok állhatatossággal, bizodalommal, s olykor szigorú metszéssel sikerült gyümölcsöt fakasztani belőle. És noha sokan zúgolódtak, hogy minek a kínlódás, én mégis hitem szerint cselekedtem. Most, midőn látom, miként írod te is nagy regényeidet, örömben mondhatom: a vetés kikelőben van, s te vagy, ki bő termést aratsz belőle.

Kedves Móríc! Nem csupán azért osztom meg veled szőlőim történetét, hogy kedvet szerezzek szívednek, hanem mert hiszem, hogy a föld és az irodalom rokonok. A földet művelni s a lelket formálni - e kettő az ember igaz méltósága. Aki csupán kenyérét eszi, de nem tudja honnan sarjadzik az, az szegényebb a legszegényebbnél. Aki pedig ír, de nem érzi a szavak gyökereit, annak könyve oly, mint a gyümölcs, melyet idegen földön érleltek: íze van ugyan, de lelke nincsen.

Én, ha pinceházaamba lépek, s a hordókból csillagó boromat kóstolom, sokszor gondolok rád, s a ti nemzedékekre. Mintha minden korty az sugallaná: „Írjatok! Teremtsetek! Legyen a magyar szó oly nemes ital, mely erőt ad a lankadónak, vidámságot a szomorkodónak, s bölcsességet annak, ki vezérré adatott.”

A szőlőskertben van egy ösvény, mely a dombtetőre vezet. Onnét, ha lenézek, a tájak, a völgyek, a falvak, a templomtornyok mind együtt egy nagy festményt alkotnak. Olyankor eszembe jut, miként a te regényeid is hasonlóképp rakódnak össze: egy-egy alak, egy-egy szólam, s végül maga a nemzet képe. Engedd meg, hogy azt kívánjam: midőn új munkádhoz fogsz, képzel el, mintha szőlőt művelnél: minden szereplő egy töké, minden mondat egy hajtás, minden történetiszál egy fürt. Ha jól gondozod őket, midőn elérkezik az idő, olyan bort

...melyet századok múltán is ízlelnek majd.

Tudom, kedves Barátom, hogy te a város zajában éled napjaid java részét s ott alkotol, hol a szjító gépei zakatolnak s emberi szó harsog. De ha eljősz Széphalomra, s megkóstolod boromat, megéltod, mennyire más képp az ember a természet csendjében. Az őszi lomb zizegése, a fecskék búcsúja, a pince mélyén érlelődő ital: mind tanító neve ha van fülünk hallani.

ann Befejezésül hadd mondjam: Kertem s nyelvem egyazon törvény alatt állnak. Mindkettőt Isten adta, de rajtunk, miként őrzük, s mennyit hozunk ki belőle. Ha a vesszőt elhagyjuk, elvadul, ha a szót elhanyagoljuk, eltörsz. De ha szeretettel s kitartással műveljük, akkor mindkettő örök áldást ad.

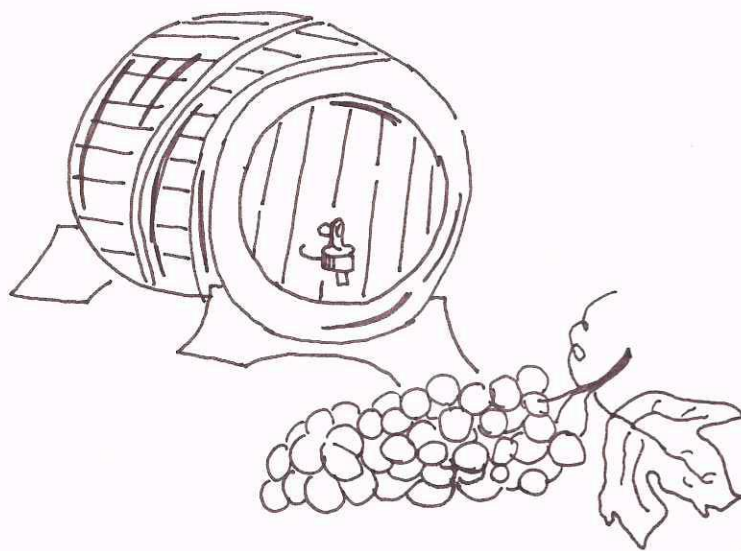
Tegadd hát, kedves Mórom, e sorokat, mint egy pohár bort, melyet barátságunkra emelek. Kívánom, hogy munkádban mindig találj meg azt az ízt, melyet a magyar föld s a magyar nyelv adhat egyedül.

Kelt: 1790, október 13., Széphalom

Maradok igaz híved s tisztelőd:

Kazinczy Ferenc

Utóirat: Mily remek, hogy ezen folyamodvány keretein belül kapcsolatba léphettünk, barátságot építhettünk!

Füves János 10.e

Károlyi György
Gimnázium és Kollégium
Iskola tér 2.
Telefon: 410-793

2025 10 16

Füves János 10.e

Dr. Kovács János

Dr. Kovács János

A József Péter Művelődési

Szervezet - Szeged

Könyvtár n. 275.

